

Kulturarv i krig, katastrofe og konflikt

Blue Shield

Af Søren la Cour Jensen
formand for ICOM Danmark og Blue Shield Danmark

↓ Jordskælvet i Norditalien i 2016 ramte kulturarven særligt hårdt.

Naturkatastrofer, krig og konflikt i et område har enorme konsekvenser – også for kulturarv og -genstande. Plyndring af for eksempel udgravninger – ikke med arkæologens professionalisme, men med bulldozere, og den efterfølgende illegale handel for at finansiere våben og terror. Den internationale Blue Shield-organisation er en slags Røde Kors for kulturarv, og i Danmark har arbejdet bl.a. fokus på, at det danske forsvar aktivt skal deltage i beskyttelse af kulturarv ved deltagelse i internationale missioner.

Billeder i nyhederne har vist, hvor store skader enestående historiske bygningsværker har lidt under krigen i Syrien. Krig og naturkatastrofer kan føre til lovløshed og plyndring af museer og biblioteker, og den illegale handel med kulturgenstande driver gerningerne. I krig og katastrofe prioriterer få beskyttelsen af kulturarv, men gerningerne har store konsekvenser. De ødelægger muligheden for forskning i udgravningerne, de fjerner genstandene fra det lokalområde, hvor de skulle være med til at fortælle historien, og så føder de det sorte marked for illegal handel med kulturarv, som så igen øger efterspørgslen.

Den internationale Blue Shield-organisation er en fælles organisation på tværs af det kulturarvsbevarende område – en slags Røde Kors for kulturarven. Formålet er, at Blue Shield skal understøtte vidensdeling og koordinering af de forskellige faggruppers indsatser før, under og efter menneskeskabte kriser, naturkatastrofer og væbnet konflikt, der kunne ramme, skade og måske helt ødelægge vores fælles kulturarv. ICOM er en af de fire internationale organisationer, der var med til at skabe Blue Shield.

Primær opgave: At understøtte Haag-konventionen af 1954

Navnet *Blue Shield* stammer fra emblemet for *Haag-konventionen af 1954*. Konventionen definerer, hvordan kulturarv skal beskyttes under og efter krigshandlinger, og emblemet er et blåt skjold med to hvide trekanter. Emblemet er indskrevet i konventionen og skal bruges til at markere de steder, der er under særlig beskyttelse, og som derfor skal skånes ved militære handlinger og have særlig prioritet ved katastrofer. Blue Shields primære arbejdsopgaver er netop at understøtte Haag-konventionen af 1954 samt yde assistance, dokumentere og rådgive ved konflikter og naturkatastrofer.

OM INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE BLUE SHIELD

Den internationale Blue Shield-organisation: International Committee of the Blue Shield (ICBS) blev stiftet i 1996 af:

- The International Council of Museums (ICOM)
- The International Council on Monuments and Sites (ICOMOS)
- International Council on Archives (ICA)
- The International Federation of Library Associations and Institutions (IFLA)

Dermed er museer, den arkitektoniske kulturarv, arkiverne og bibliotekerne samlet i én fælles indsats.

OM BLUE SHIELD DANMARK

Blue Shield Danmark blev etableret i 2012 og består af en bestyrelse med medlemmer, der blandt andet repræsenterer de fire moderorganisationers ansvarsområder:

- ICOM ved formanden for ICOM Danmark
- ICOMOS ved Nationalmuseet
- ICA ved Rigsarkivet
- IFLA ved Det Kgl. Bibliotek

Med suppleanter er der ni medlemmer i bestyrelsen. Bestyrelsen er den aktive enhed, der planlægger og varetager Blue Shields opgaver. Både den internationale Blue Shield-organisation og den danske nationalkomité Blue Shield Danmark er nonprofitorganisationer, der arbejder uafhængigt af politiske partier og synspunkter samt regering og statsapparat.

Hvad betyder det for Danmark?

Hver Blue Shield-nationalkomité arbejder med de aspekter, der er mest aktuelle i deres land. I Danmark, hvor nationalkomitéen hedder Blue Shield Danmark, betyder det, at det militære fokus særligt retter sig mod forsvarrets arbejde på internationale missioner. Vi ønsker at skabe en øget opmærksomhed på *Haag-konventionen af 1954* og skubbe på for, at Danmark skal godkende konventionens anden protokol. Det er af største vigtighed, at det danske forsvar har en øget opmærksomhed på kulturgenstande, kulturmiljøer og immateriel kultur ved deltagelse i internationale missioner under væbnede konflikter og andre

↑ Kulturminister Mette Bock åbner årets Heritage Fridays-arrangement i Harsdorff-salen på Rigsarkivet. Til højre står Blue Shield-formand Søren la Cour Jensen. Foto: Blue Shield Danmark

HERITAGE FRIDAYS

Blue Shield Danmark afholder hvert år en endagskonference under titlen Heritage Fridays. Her ønsker vi at sikre tværfaglig vidensdeling og sparring, således at hele kulturområdet kan nyde godt af nye metoder, praktiske erfaringer og seneste viden. At videreformidle best-practice-eksempler, informere om den aktuelle situation, skabe debat og dialog. Vi håber, at dette på længere sigt vil være med til at øge offentlighedens og mediernes engagement og interesse. Arrangementet i Rigsarkivet d. 17. november var velbesøgt, og vi glæder os til november 2018.

HAAG-KONVENTIONEN AF 1954

Haag-konventionen af 1954 er konventionen om beskyttelse af kulturarv i væbnede konflikter, og den definerer, hvordan kulturarv skal beskyttes under og efter krigshandlinger. Konventionen blev vedtaget for at undgå en gentagelse af de frygtelige ødelæggelser, som 2. verdenskrig havde forvoldt på væsentlige samlinger, historiske bygninger og monumenter. Den friholder særligt beskyttede bygninger og samlinger fra al militær aktivitet og sætter retningslinjer for, hvordan disse kan og skal beskyttes af krigens parter.

Danmark var blandt de underskrivende lande, da UNESCO's Haag-konvention blev vedtaget i 1954, men godkendte først konventionen i 2003. Hermed forpligtede Danmark sig folkeretligt i forhold til konventionen, blandt andet til at tage de nødvendige implementeringsskridt for at sikre konventionens overholdelse.

krisesituationer. Ikke kun fordi vi har forpligtet os til det gennem vores tilslutning til Haag-konventionen, men også fordi det har vist sig at gavne den militære mission, hvis en styrke aktivt leverer en indsats, som lokale i de konfliktramte områder kan se, understøtter deres kultur og historie. Det bliver en såkaldt 'force multiplier', der øger militærets muligheder for at udføre og lykkes med deres opgaver. Man vinder lokal opbakning og sympati og nedbringer dermed også risikoen for fjendtlige handlinger rettet mod soldaterne.

Samtidig med, og som en del af, arbejdet for et større fokus på Haag-konventionen, ønsker Blue Shield Danmark at bidrage til et tættere samarbejde på tværs af fagligheder. Det er en pointe, at Blue Shield er dannet af netop ICOM, ICOMOS, ICA og IFLA, da disse burde dække hele kulturarvsspektret, og dermed danne bindeled mellem fagprofessionelle inden for områderne. Dertil kommer inddragelse af forskningsinstitutioner, beredskabet, militæret samt relaterede private brancher. Et tættere tværfagligt kendskab og netværk mellem disse aktører vil lette samarbejdet og komme den kulturarvsbevarende og beskyttende indsats til gode.

Et mål for Blue Shield Danmark at begrænse ulovlig handel med kulturarv ind i EU

Særligt ødelæggende for vores fælles kulturarv er den omfattende illegale handel med kulturarvs-genstande. Blue Shield Danmark byder for tiden ind i forhold til en pågående høring om et forslag fra EU-kommissionen om større kontrol med importen af kulturgoder over en vis alder. Et tiltag, der skal begrænse den ulovlige handel med kulturarv ind i EU, særligt fra steder, der er ramt af krig, eller som oplever mere eller mindre lovløse forhold. I dag er det f.eks. steder som Syrien, Irak og Afghanistan.

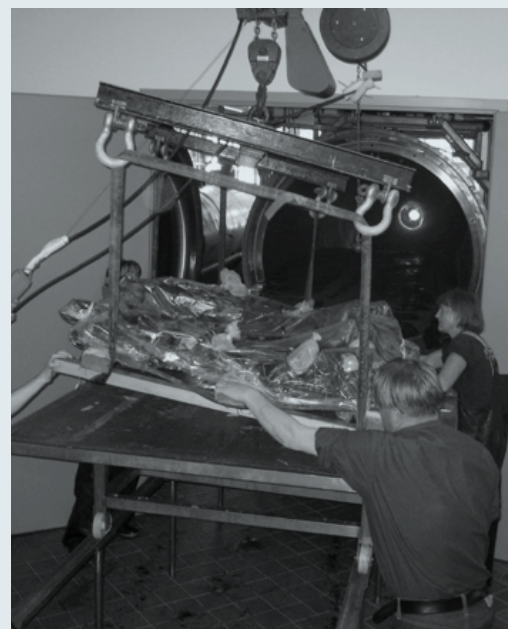
Blue Shield har også fokus på kulturarvsbevaring, og her arbejder vi på to fronter. En forebyggelsesindsats for at minimere evt. skader, hvis uheldet er ude, og en redningsindsats, når skaden er sket. Blue Shield Danmark ønsker at understøtte koordinering af de forskellige faggrupperes bevaringsindsatser, sikre vidensdeling og yde akut rådgivning ved pludseligt opståede kriser, katastrofer eller hændelser.

Gennem vores hjemmeside og Facebook søger vi at videreformidle informationer relateret til Blue Shields kerneområder, og vi ønsker dermed at fungere som platform for den tværfaglige vidensdeling. Vi arbejder også for at øge offentlighedens og mediernes bevågenhed, kendskab og interesse for kulturgenstande, kulturmiljøer og immateriel kultur.

Se mere om Blue Shield Danmark på Blueshield.dk og følg os på Facebook/blueshielddanmark

Konserveringskomitéen Hvor nørder mødes

Af Kristiane Strætkvern
Chair, ICOM-CC. Konservator, FIIC, Nationalmuseet,
Bevaring og Naturvidenskab

↑ Et stenalderfiskegærde fra Slivse skal frysetørres som et led i konserveringsprocessen. Konservatorerne har planlagt og udført det forudgående arbejde med udgravning, understøtning og imprægnering og løfter her gærden på plads, så det kan skubbes ind i frysetøringsanlægget på Bevaringsafdelingen i Brede. Foto: Nationalmuseets Bevaringsafdeling

Med nærmere 2800 medlemmer er ICOM-CC den største af de internationale komitéer i ICOM. ICOM-CC's mission er at fremme konservering af kulturarven, konserveringsfaget og fagets formål samt at udgøre en ramme for tværfagligt samarbejde inden for bevaring af kulturgenstande.

praksis udgør ICOM-CC-komitéen et forum, hvor konservatorfaglige kolleger mødes, deler deres viden og udveksler erfaringer fra deres daglige arbejde i alverdens museer og samlinger. Mange steder er den konserveringsfaglige medarbejder en "ensom ulv" i museumssammenhæng og mangler daglig faglig sparring om alt fra modtagelse og håndtering af komplicerede arkæologiske fund, reparation af brand- eller vandskadede inventar, skadedyrsbekæmpelse i magasiner og udstillinger, besigtigelser af samlinger, sikker pakning af genstande til udlån, udstillingsmontering, klimatisering af magasiner og montrere og at besvare henvendelser fra private personer såvel som kolleger. ICOM-CC giver konservatoren det netværk og den faglige sparring, som ikke findes andre steder.

ICOM-CC arbejdsgrupperne – hjerteblodet

Siden 1967 er nye arbejdsgrupper kommet til, nogle er lagt ned, andre er lagt sammen, og nogle har ændret navn undervejs. Her i 2017 har vi

Pakning og transport af kunst og museumsgenstande

Det kræver mere end blot en lastbil at transportere kunst fra ét sted til et andet.

Med den slags opgaver følger store krav til den enkelte transportør, der skal håndtere kunstværket. Det ansvar er vi vant til at påtage os, og vi har gjort det i over 35 år.

UNDGÅ BESVÆRET MED AT GØRE DET SELV
Intern omrokering, langdistancetransporter og oversøiske forsendelser kan medføre store logistiske udfordringer for ethvert museum.

Book os til transport (national, international, intern) eller gør brug af vores professionelle eksportpakkeri til store og små pakkeopgaver.

Ring på 4373 5555 eller skriv til jh@43735555.dk eller besøg os på 43735555.dk/museum og læs mere om, hvad vi kan tilbyde af logistikløsninger til museumsbranchen.

Hvad siger kunderne?

"What can I say?"

I am in shock.

The painting, the charming work of a talented amataur.

The packing, crating, and remarkable arrival, the work of an absolute master.

I would want you on my side in any battle small or large."

Victor Kemp, USA

HVORFOR BRUGE OS?

- ✓ Egne biler og chauffører i hele Vesteuropa.
- ✓ Forsendelser til hele verden via fly, skib, vej og kurér.
- ✓ Professionel håndtering af kunst, antikviteter og designermøbler.
- ✓ ISPM 15 certificeret pakkeri med speciale i eksportkasser.

↑ Design: Bjørn Ortmann

December 2017

<p>12 Danske Museer 40 år
– solidt fagtidsskrift søger holdninger
Majken Astrup</p> <p>16 ICOM's etiske regler
– hvad skal vi med dem?
Rikke Alsbjerg Schøning
Thor Bæch Pedersen</p> <p>19 Præsidentielle mærkesager:
De svære ting og en kulturarv på flugt
Annesofie Becker</p> <p>22 Når uheldet er ude:
Sikring og sikkerhed af vores kultur- og naturarv
Anette Hansen</p> <p>26 Kulturarv i krig, katastrofe og konflikt. Blue Shield
Søren la Cour Jensen</p> <p>29 Konserveringskomitéen
– hvor nørder mødes
Kristiane Strætkvern</p> | <p>32 Ny ICOM-komité om museumsdefinitionen og museernes fremtidige muligheder
Jette Sandahl</p> <p>34 Museumsstafetten
Kulturen er under pres
Lene Høst-Madsen</p> <p>36 ICOM Danmark, Færøerne og Grønland og de museumsetiske regler
Søren la Cour Jensen</p> <p>39 Etik i udvikling
Merete Ipsen</p> <p>42 ICOM's museumsetiske regler i praksis
– et teamwork seminar på Museum Sønderjylland
Vinnie Nørskov</p> |
|--|---|

- 5 Leder**
Lars Nørbach
- 6 Nyheder**
Seneste nyt fra museumsverdenen
- 44 Udstillinger**
Aktuelle udstillinger på de danske museer
- 48 Publikationer**
Bøger, kataloger og tidsskrifter

→ *Danske Museer 40 år*, s. 10. Museumsmanden og forfatteren Peter Seeberg, grundlæggeren af Danske Museer.
Foto: Det Danske Sprog- og Litteraturselskab

